

הדלקת נרות ת"א

16:42

צאת השבת

17:44

פרשת השבוע

שולחן שבת - לפרשת יתרו
מאת הרב אילן אלסטר

תוכן מקוצר של נושאי הפרשה: תחילת הפרשה עוסקת ביתרו ששומע על קריעת ים סוף ומלחמת עמלק ובא למשה למדבר סיני כדי להתגייר. הנושא המרכזי בפרשת השבוע הוא מתן תורה. התגלות ה' לעם ישראל במעמד הר סיני ונתינת עשרת הדברות. קודם ההתגלות של ה' במעמד הר סיני עם ישראל מצטווה להכין את עצמו לקראת המעמד הנשגב.

רעיון מהפרשה – מתן תורה: הגמרא במסכת פסחים מספרת שרב יוסף ציוה את בני ביתו בחג השבועות, לשחוט עגל מובחר להכין סעודה. נימוקו של רב יוסף היה שאלמלא יום מתן תורה, לא היה הבדל בין רב יוסף ובין האנשים בשוק ששמם יוסף (עפ"י רש"י). הציווי של רב יוסף לבני ביתו מעורר תמיהה. לא היה מתאים יותר לחגוג את חג מתן תורה בטקס בעל אופי רוחני, בתפילת הודיה, סיום מסכת וכדו'?

נראה לומר שרב יוסף בא ללמד את החידוש שבנתינת התורה לעם ישראל. התורה איננה תוכן מופשט שבא רק להפוך את האדם למשכיל יותר. לא ניתנה תורה למלאכי השרת. במתן תורה נאמר "וירד ד' על הר סיני". תכלית נתינת התורה "להוריד את התורה לארץ", להפוך את התורה לתורת חיים. על ידי התורה עניני העולם הזה נכללים בגדר של תורה, כאשר האדם עושה אותם לשם שמים ועל פי גדרי התורה והמצוות.

לאור האמור לעיל מתאים מעשהו של רב יוסף עם הנאמר במסכת פסחים שם נאמר: "עם הארץ אסור לאכול בשר שנאמר "זאת תורת הבהמה והעוף" כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר וכו', וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר וכו'".

רק מי שעוסק בתורה מבין את תפקיד עניני העולם הזה בעבודת ה'. ולכן גם אכילת בשר היא עובדה רוחנית – עבודת ה'. [ולדוגמא סעודת שבת ויום טוב]. לכן ציוה רב יוסף לשחוט עגל משובח, להורות שהאדם, על ידי שעולה במעלות התורה, הוא זוכה לראות את העולם הגשמי, באור של תורה, ואפילו האכילה שקשורה עם תאוה גשמית, הופכת להיות אכילה של מצוה.

שאלת השבוע: האם צריך לעמוד בעת קריאת עשרת הדברות?

תשובה: כתוב במסכת ברכות שבטלו חז"ל את אמירת פרשת עשרת הדברות, בבית הכנסת בכל יום, מפני תרעומת המינים [=כופרים]. ומפרש רש"י שם, שלא יאמרו המינים לעמי הארץ, שאין תורה מהשמים, אלא עשרת הדברות.

וכן כתב בשו"ת הרשב"א, שאין לומר עשרת הדברות בצבור. בבית יוסף אורח חיים סי' א' כתב לחלק בין איסור אמירת עשרת הדברות, בציבור, ובין אמירת עשרת הדברות ביחיד שמותרת.

הרמב"ם בתשובותיו פסק, שאין לעמוד בעשרת הדברות, כדי שלא יבואו לחשוב, שיש יתרון לעשרת הדברות על שאר התורה, דבר המהווה פגם באמונה. יש אחרונים שדחו את טענתו של הרמב"ם מפני שהכוונה מפורסמת לכל, שבחג השבועות העמידה בעשרת הדברות, יש בה מעין קבלת פני שכינה, כמו שהיה במתן תורה, ודומה לברכת הלבנה (מסכת סנהדרין) שצריך לומר בעמידה. ופירש רש"י - שהואיל ומקבל פני שכינה, צריך לברך ברכת הלבנה בעמידה, מפני כבוד השכינה.

ובפרט לפי מה שכתב בשו"ת המהרש"ל, שלא אסרו קריאת עשרת הדברות מפני תרעומת המינים, אלא דוקא כאשר קובעים אמירת עשרת הדברות בציבור, באמצע ברכות קריאת שמע. כתב החיד"א שכיון שנהגו העם לעמוד, נעשה חיוב על הכל, שאם לא יעמוד, נראה בעיני הציבור כמזלזל. יש אחרונים שנתנו טעם, כיוון שמעיקר הדין יש פוסקים שסוברים, שצריך לעמוד בקריאת התורה, אף על פי שנהגו העם לשבת, מכל מקום בפרשיות חשובות נהגו לעמוד, על כן אין לחשוש לתרעומת המינים. טעם נוסף יש לומר על פי הכלל שכתבו הפוסקים, שאין לבטל שום מנהג, שיש לו יסוד בהלכה, והחת"ם סופר בתשובותיו (יו"ד סי' ק"ז) כתב: "בדבר שקבלו אבותינו עליהם... אסור עלינו בני אשכנז מדינא [=מן הדין] ואין לו התרה, וקרוב בעיני נדר דאורייתא" וכו'.

לסיכום : יש לקיים את המנהג לעמוד בחג השבועות בעת עשרת הדברות, ואין לפרוש מהציבור.

שאלות בהלכה ובאמונה יש לשלוח לדוא"ל elster4@gmail.com

😊 **סיפור לשולחן השבת:** "זכור את יום השבת לקדשו". מעשה עם הרב "החפץ חיים", שהגיע לעיר אחת ברוסיה ושמע כי יהודי בעל מפעל מעביד את הפועלים שלו בשבת. ניסה הצדיק לשכנע את האיש להפסיק לחלל שבת. אמר לו האיש: כל יום אני מרויח במפעל 4000 רובל [=סכום כסף גדול מאד בימים ההם] וכיצד רוצה הרב שאפסיד כל שבת סכום כזה גדול כל כך? אמר לו הרב: אם תחלל שבת אתה תפסיד את כל המפעל שלך, הרי כתוב מפורש: "שִׁשַׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבּוּת", ומה התורה רוצה ללמדנו? אם התורה מצווה עלינו לשבות ממלאכה בשבת, מדוע היא מצווה אותנו לעבוד ששה ימים? אלא כך אמרה התורה: אם אדם רוצה שיהיה לו פרנסה ששה ימים עליו לשבות ביום השביעי, ואם אדם לא ישבות ביום השביעי לא יהיה לו פרנסה בששת ימי החול. בעל המפעל זלזל בדברי הרב הצדיק ואמר לו בלעג: וכי סבור הרבי שפסוק בחומש מחזיק את המפעל שלי? הרב עזב את האיש הגאה והלך לדרכו. לא עברו ימים וברוסיה היתה מהפכה והבולשביקים עלו לשלטון, הם החרימו את כל הרכוש הפרטי של בעלי הממון, וגם את המפעל של היהודי שלעג לדברי הרב. האיש העשיר ברח מאימת השלטון הבולשבקי ונשאר בחוסר כל. הוא לא שכח את דברי הרב "החפץ חיים" ושלה לו מכתב ושם כתב: עכשיו אני רואה שדברי הרבי צודקים ופסוק בחומש יכול לקבוע את גורלו ורכושו של האדם.

מכאן נלמד כולנו להתחזק בשמירת השבת, עליה נאמר בפיוט "לכה דודי": "כי היא מקור הברכה". בזכות שמירת השבת ברכת ה' תלווה אותנו בכל ששת ימי השבוע.

מושגים ביהדות: א. טבל: תבואה ופירות שגדלו בארץ-ישראל ולא הופרשו מהם תרומות ומעשרות. אסור מהתורה (ויקרא, כ"ב, ט"ו), לאכול ולהינות מהם עד לאחר ההפרשה. (טבל = "טב-לא", דבר שאינו מתוקן).

ב. דמאי: פירות וירקות שיש חשש או ספק אם הופרשו מהם תרומות ומעשרות, (דמאי = דא-מאי = זה מה?). במקרה זה יש להפריש תרומות ומעשרות אך ללא ברכה.

ג. ערלה :אילן שניטע למאכל, ב-3 השנים הראשונות לנטיעתו אסורים פירותיו באכילה ובהנאה (ויקרא י"ט, כ"ג-כ"ה). בשנה הרביעית יש לקיים בו את מצות נטע רבעי (ראה להלן), ואחר כך הפירות מותרים באכילה. דין זה אינו נוהג בירקות. מצות ערלה נוהגת גם בחוץ לארץ מהלכה למשה מסיני (הלכה שלא כתובה במפורש בתורה). [המושגים נכתבו ע"י הרב שמואל כ"ץ ירושלים]